

SCHODY

September 2022

XIII. ročník

24. číslo

časopis študentov Univerzity tretieho veku
pri Ústave celoživotného vzdelávania Žilinskej univerzity v Žiline

Snaha, Chuť, Odvaha, Dôvtip, Yes!

SPOLUPRACUJEME...

Štefan Zvarík – dlhoročný člen redakčnej rady seniorského časopisu Schody vydávaný U3V v Žiline:

„Prvé číslo časopisu Schody vyšlo v septembri 2010. V skutočnosti, asi tri týždne pred vydaním prvého čísla, bolo vydané nulté číslo Schodov. Schody sa nechápali ako zdroj prekážok, ale ako účinný prostriedok pre poučenie a zábavu. Som rád, že som mohol byť pri zrode tohto časopisu, ako sa aj podieľať na tvorbe ďalších čísel. V priebehu rokov pribúdali prispievatelia aj čitatelia. Trúfam si tvrdiť, že úroveň časopisu stúpala a ďalej stúpa. Isto je to najmä zásluhou redakcie. Prácu v časopise som mal rád, zaujímala ma. Ako impulz pre tvorivé písanie mi bola báseň **Pretek** (uverejňujeme ju v tomto vydaní časopisu). Ľutujem, že už nemôžem pokračovať. Celej redakcii prajem veľa tvorivých nápadov.“

Redakčná rada svojmu dlhoročnému členovi, pánovi **Štefanovi Zvaríkovi**, chce poďakovať za jeho aktívnu prácu v redakčnej rade, za jeho inšpi-

Foto: archív U3V - zo stretnutia redakčnej rady časopisu Schody v júni 2017

ráciu, tvorivý prístup pri tvorbe časopisu. Svojimi veršami, popretkávanými hlbokými myšlienkami skúseného poeta, spestril nejedno číslo časopisu. Tak, ako napísal aj v jednej svojej básni - „on mal to šťastie, že spoznal krásu slova a s láskou ju chcel dávať svet“ – teda aj čitateľom časopisu.

A nielen slovom sa prihovárал čitateľom. Svoj vzťah k umeniu, krásy vyjadroval vlastnými umeleckými fotografiami, ktoré výstižne dopĺňali tematické zameranie časopisu. Často sa snažil oživiť zasadnutia redakčnej rady vtipnými poznámkami, a tým navodiť priateľskú atmosféru medzi členmi redakčnej rady. Ako skúsený člen redakčnej rady, novým členom pomáhal, usmerňoval ich svojimi nápadmi.

Za to všetko, pán Štefan Zvarík, vám patrí veľké ďakujeme nielen od redakčnej rady, ale aj od zamestnancov U3V, všetkých študentov U3V a čitateľov časopisu Schody.

ĎAKUJEME

„Časopis Schody je jediný seniorský časopis vydávaný medzi U3V na Slovensku. Je tvorený výlučne dobrovoľníckou prácou redakčnej rady a prispievateľov.“

OBSAH

SPOLUPRACUJEME.....	2
PRETEK.....	3
ÚVODNÍK	4
DOBROVOĽNÍCTVO SENIOROV	4
DIALÓG MEDZI KULTÚRAMI	6
PRIATEĽSTVO SPOZA HRANÍC	8
TIŠÍC CHUTÍ GRUZÍNSKA	11
MOJA CESTA DO INDIE	13
PRÍBEH O SPLNENOM SNE	15
MADEIRA	16
KUFOR	19
CESTOVANIE JE ZÁŽITOK	20
PRÍBEH JEDNEJ KYSUCKEJ OSADY.....	22
KÚSOK RAJA.....	24
SKALNATÁ CHATA – CHATA PRÍBEHOV	25
POVEŠŤ O VEĽKOM BOKU	29
DOPLŇOVAČKA.....	30
POKyny PRE PRISPIEVATEĽOV	31

PRETEK

Pripravíť sa! Pozor! Štart! Byť pri tom.	Je len jeden štart, A len jeden cieľ. A tak neváhaj, tú ponuku ber.
Ready, steady, go! Byť pri tom.	Po štarte poznáš kto si. V cieli nájdeš seba. Tribúna tleska, kýva. Bol si tam? Bol. Nejeden o tom len sníva.

Štefan Zvarík, študent U3V

ÚVODNÍK

Milí čitatelia,

opäť sa stretávame pri ďalšom čísle časopisu Schody, v ktorom sa venujeme cestovaniu. Cestovanie samozrejme nezahŕňa len presúvanie sa z miesta na miesto, ale ponúka aj neobvyklé zážitky, skúsenosti, nezabudnuteľné chvíle, relax. Hovorí sa, že cestovanie je jednou z foriem vzdelávania, spoznávania sveta. Vďaka cestovaniu spoznávame zaujímavých ľudí, ktorí nás môžu inšpirovať, nachádzame úžasných priateľov a svoju myseľ nabíjame pozitívnou energiou. Pod vplyvom cestovateľských zážitkov začíname inak vnímať svet okolo nás - uvedomujeme si, čo je pre nás to najdôležitejšie. Zároveň sa zoznamujeme s cudzími kultúrami, rozširujeme si svoj obzor a stávame sa rozhladenejšími.

Aj redakčná rada časopisu získava životnú energiu a inšpiráciu i vďaka spätnej väzbe našich čitateľov. Sme nadšení, keď nám naši čitatelia napíšu: „úžasný časopis, obrovský kus práce redakčného kolektívu, ďakujem zo srdca.“ Verte, tieto slová hrejú. Sú aj čitatelia, ktorí „v jednoduchých slovách cítia skrytú múdrosť predchádzajúcich generácií“. Dokonca si v príspevkoch nájdú návod na vylepšenie vlastného života.

A to je práve poslaním nášho časopisu. Vyvolať v čitateľovi myšlienky, ktoré v sebe ukrývajú hlboký zmysel. Sme radi, že nás pozorne čítate a vnímate náš odkaz. Tešíme sa na ďalšiu spoluprácu.

Viera Ďurdíková, šéfredaktorka

DOBROVOĽNÍCTVO SENIOROV

V rámci štúdia na U3V UNIZA ma zaujala možnosť zúčastniť sa medzigeneračných workshopov ako dobrovoľníčka v oblasti vzdelávania. Návštevou základnej alebo strednej školy som mala možnosť nazrieť do súčasných priestorov škôl a porovnať ich so strohosťou v časoch mojich

štúdií. Zaujala ma myšlienka dobrovoľníctva, ochota vedenia škôl poskytnúť nám seniorom a lektorom U3V stretnutie so žiakmi, komunikovať s nimi na vopred určenú tému. Prvotné rozpaky sa zmenili na úprimné rozhovory. Stretnutia neboli suchým mentorovaním, bolo to vzájomné obohatenie o nové informácie, zážitky a nechýbalo nadšenie.

Po takýchto príjemných stretnutiach so žiakmi sme uvažovali, ako ďalej rozvíjať dobrovoľnícke aktivity. V rámci spolupráce medzi Zlínskym krajom a Žilinským krajom som mala možnosť zúčastniť sa workshopu Seniorské dobrovoľníctví v Uherskom Brode v dňoch 13. 6. a 14. 6. 2022 v krásnych priestoroch miestnej charity.

Po úvodnom predstavovaní sa účastníkov stretnutia sme si povedali, čo je motiváciou nášho stretnutia, v akej problematike by sme chceli hľadať nové nápady, možnosti uplatnenia. Seniori nie sú len prijímatelia služieb, majú čo ponúknuť seberovným organizovaním aktivít všetkého druhu: návštevami chorých, rozhovorom, spoločenskými hrami, písaním listov, žiakom pomáhať ako náhradná stará mama, ale aj doučovať matematiku, fyziku, naučiť manuálnym zručnostiam, deťom rozprávať o svojom detstve, čítať rozprávky, prípadne návštevou bábkového divadla na chvíľu „odľahčiť“ rodičov od detí, aby mali chvíľu na relax. Cieľová skupina prijímateľa služieb neboli len seniori, ale všetky vekové kategórie. Na stretnutí boli veľmi vítané viacročné skúsenosti s dobrovoľníckymi aktivitami na Morave a v Čechách v krízovej situácii aj v pokojných dňoch. V rámci oživenia si vedomosti z cudzích jazykov boli zaujímavé stretnutia osôb všetkých vekových kategórií pri kávičke alebo pri čaji, kde v určený deň a čas sa viedla konverzácia v určenom cudzom jazyku. Stretli sme sa s 80-ročnou bývalou pani učiteľkou, ktorá doučuje technické predmety na pôde charity a aj vo vysokom veku si vedela vybudovať rešpekt a bola obľúbená aj u detí.

Mali by sme sa zamyslieť, čo môžeme ponúknuť svojmu okoliu v rámci aktivít, ktoré nám každoročne pripravuje a ponúka naša Univerzita tretieho veku UNIZA, hlavne na pôde vzdelávania a spoločenského povedomia, lebo to je naša budúcnosť.

Preto vás pozývam, ako jedna z vás, pripojte sa ku kolektívu dobrovoľníkov na U3V UNIZA a staňte sa napríklad aj tvorcami časopisu Schody alebo

súčasťou tvorivého medzigeneračného workshopu. Všetko potrebné o dobrovoľníctve na U3V UNIZA sa dozviete na prvých spoločných prednáškach v 1. ročníku alebo na stretnutí dobrovoľníkov U3V UNIZA s priateľským názvom: Čaj o tretej.

Eva Bašistová, študentka U3V

DIALÓG MEDZI KULTÚRAMI

V posledných rokoch sme už aj na Slovensku svedkami prítomnosti pestrej palety kultúr cudzincov, ktorí sa rozhodli žiť a pracovať v našej krajine. Na začiatku pobytu u nás možno ani neplánovali zostať, ale život to tak zariadil. Bola to láska, práca alebo im po čase Slovensko jednoducho učarovalo. A s takýmito vzácnymi osobnosťami mali možnosť pravidelne sa stretávať počas celého akademického roku 2021/2022 študenti U3V UNIZA v rámci vzdelávacieho cyklu s názvom: **Dialógy medzi kultúrami**.

Mgr. Elsheba Akinyi a študenti U3V

Iniciátorkou myšlienky bola **Mgr. Elsheba Akinyi z Kene** – moja milá kolegyňa z ÚCV UNIZA. Jej neodolateľný šarm, energia a biely úsmev v čokoládovej tvári mi bol vždy odmenou po každom vydarenom stretnutí s jej priateľmi a súčasne lektormi pozvanými medzi nás na U3V UNIZA.

Či to už bol pokojný a dôstojný pán **MUDr. Kipchanga Sakong z Kene**,

ktorý u nás vyštudoval, založil si rodinu a vedie lekársku prax, alebo náš kolega – učiteľ angličtiny **Mgr. Zane Mark z Kanady**, ktorý nám priblížil plusy a mínusy vzdelávacieho systému v Kanade a na Slovensku, alebo sympatický meteorológ **Ing. Zinaw Shenga z Etiópie** – všetci nás, účastníkov stretnutí, veľmi obohatili. Vyrozmávali nám svoj životný príbeh a ochotne a uvoľnene odpovedali na naše zvedavé otázky. Účastníci stretnutí – seniori sa pýtali s veľkým záujmom, ale citlivo, empaticky a bez predsudkov. Veľmi aktuálne bolo aj rozprávanie pani **doc. Kateryny Kravchenko, PhD., z Ukrajiny**, ktorá úspešne pôsobí na Strojníckej fakulte UNIZA.

S obdivom sme počúvali ako systematicky pracovala a čo dosiahla u nás na Slovensku. Ako s láskou a hrdο hοvοrί o svojej Ukrajine a najmä o jej úrodnej čiernej zemi.

Pοčas celého cyklu stretnutí bolo pre nás - účastníkov nesmierne pútavé vnímať hlboko v srdci uložené a ctené tradície a zvyky našich hostí. Na hodnoty svojich predkov zostali hrdí, ale súčasne sú otvorení prijímať aj tú našu, slovenskú náтуру a spôsob života. Všetci zhodne ďakovali za ústretovosť a priateľské prijatie Slovákov. Pán **Mgr. Alejandro García Chaparro, PhD. z Mexika** – úspešný podnikateľ nám doslova kládol na srdce, aby sme si viac vážili naše Slovensko a vnímali jeho potenciál, napriek problémom, ktoré naša krajina má.

Osobitnú kategóriu vytvorili tri dámy – Slovenky, z ktorých jedna sa tvrdou prácou presadila ako žena v arabskom svete v akademickej obci – pani **RNDr. Anna Bálintová, CSc.** Druhá – pani **Mgr. Katarína Pankuchová, PhD.** prijala do rodiny zaťa – Francúza a snažila sa spájať dva typy kultúr, najmä v oblasti spoločného rodinného života dvoch generácií. Trefou bola **pani Vierka** zo Strečna, ktorá do svojej rodiny prijala a u seba ubytovala našu Shebu z Kene. So smiechom a miestami aj s dojatím rozprávala, ako sa spolu učili rozprávať po slovensky, potom, ako spolu často a s láskou varili a celkovo, ako spolunažívali. Ich úprimný vzťah bol taký presvedčivý, až sme si všetci prítomní pýtali od nich manuál.

Ak by som po ukončení „cestovania po svete“, ktoré sa odohrávalo v učebni U3V, mala nájsť najvýraznejšiu spoločnú črtu v živote našich hostí – bola by to **úcta a láska k rodine a osobitne k starým rodičom**. Dovoľím si poznamenať, že v mnohom máme čo doháňať, najmä, ak sme si s vďačnosťou vypočuli ako funguje rodina v Afrike, však Sheba?

Ďakujem, že som mohla byť prítomná na tak motivujúcich stretnutiach a prostredníctvom vzácnych ľudí z iných štátov a národností o trochu viac spoznať svet. Svet, v ktorom žijú ľudia často veľmi podobní nám, lebo ich základnou potrebou je tiež láska a zázemie. „Láska začína doma“ – povedala Matka Tereza – nositeľka Nobelovej ceny za mier...

Jana Sňahničanová, koordinátorka U3V

Foto: archív U3V

PRIATEĽSTVO SPOZA HRANÍC

Praha, očarujúce miesto...

Začiatkom septembra 2013 som sa dozvedela, že do Prahy z U3V ŽU Žilina pôjdu dve skupiny. Prvá - dvojčlenná v októbri 2013 a druhá - štvorčlenná na jar 2014. Obrovským prekvapením pre mňa bolo, že som bola zaradená ako priamy účastník do prvej - dvojčlennej skupiny a v Prahe mala možnosť stráviť v rámci uvedeného projektu tri týždne. Prvotnú radosť vystriedal stres a snaha „vyrobiť“ dve prezentačné prednášky v Power Pointe. Prvá téma bola upriamená na ukážku toho, čo všetko som sa o počítačoch na U3V od roku 2007 naučila. Navyše, ako darček, som im k tomu pridala aj video v programe „Mavie Maker“ z fotografií z ich pobytu a prednášok u nás v Žiline. Nakoľko som od „špiku kostí“ dopraváčka, druhá téma sa týkala aktuálnej problematiky „Reflexné prvky pre chodcov a bicyklistov“.

Priblížil sa deň pobytu, pobalili sme kufre, nastúpili do rýchlika a za šesť hodín sme už vdychovali atmosféru mesta, ktoré sa nám stalo na tri týždne prechodným domovom. Družné a srdečné prijatie na stanici „Praha hlavní nádraží“ nám napovedalo, že hosťujúce mesto, univerzita a partnerky – študentky z U3V FF UK nás vítajú s otvorenou náručou.

Po ubytovaní, výmene pozdravov zo Žiliny a prevzatí všetkých organizačných pokynov som z rúk garanta projektu GAIN U3V FF UK dostala aj zaujímavú kartičku - „OPENCARD“ na MHD, platnú aj v rámci „Integrovaného systému dopravy Praha“. Tá zaručovala, že počas pobytu v Prahe držiteľ karty nemal žiadnu starosť s cestovnými lístkami na MHD okrem jednej, že tú kartu musel mať pochopiteľne stále pri sebe. Druhá účastníčka slovenského tímu túto kartu nepotrebovala, pretože vlastnila kartu na MHD nad 70 rokov, platnú v mestách SR a ČR.

Hneď prvý večer sme si s mojou kolegyňou Evkou rozdelili úlohy. Šéfom nášho prvého slovenského tímu bola Evka, ktorá sa stala „hovorcom tímu“ a dostala služobný mobil na komunikáciu s organizátormi. Pre mňa sa ušla úloha fotografického a spravodajského dokumentaristu.

Prvé ráno pobytu sa pre mňa nezačalo dobre. Prepukli u mňa zažívacie problémy, aké mala moja dcéra deň pred mojím odchodom do Prahy.

Moja tímová kolegyňa nestratila duchaprítomnosť a hneď vytiahla z kufra osvedčené žalúdočné kvapky a tabletky proti črevným problémom. Prísny okom dohliadala na to, aby som aspoň dva - tri dni držala suchárovo – ryžovú diétu. Veľkú oporu som našla aj u členiek českého tímu, a tak s dodržaním diéty nebol žiaden problém. Aj napriek tomuto stavu som sa rozhodla za každú cenu zúčastniť plánovaných akcií. Prvú poludňajšiu akciu, prechádzku Židovským mestom, som doslova pretrpela. Vďaka vhodnej liečbe sa mi postupne stav zlepšoval. Po tvrdej diéte ma na tretí deň pri obede už nečakal len tanier s ryžou, ale aj plná fľaša kokakoly. Prvý pohár som z nej vypila na ex. Hneď som ožila, sily sa mi vrátili akoby „šibnutím zázračného prútika“ a už som sa mohla tešiť na ostatné dni pobytu a pestrý program, ktorý bol pred nami. A veru bolo na čo, pretože ako prvý slovenský tím sme absolvovali štyridsaťtri akcií programu, pričom devätnásť akcií bolo zameraných na samotné vzdelávanie a získanie zručností. Tri akcie mali charakter besedy. Boli to besedy o U3V FF UK a U3V ŽU v Žiline, o Klube poslucháčov a absolventov FF UK v Prahe a beseda s populárnymi osobnosťami z oblasti kultúry, športu a masmédií.

Ďalších päť akcií – exkurzií, bolo nasmerovaných na získanie prehľadu nielen „ako to chodí“ v Českom rozhlase, v Českej televízii, v Národnej banke ČR, ale aj ako sa robí dobrovoľníctvo v pražskom obvode Praha 8. Nakoniec sme sa dozvedeli, ako sa dá vyjadriť názor svetu formou obrazu podľa maliarky Emmy Srencovej. Nevynechali sme ani akciu z oblasti módy – stálu výstavu modelov šiat od Blanky Matragi.

Národné divadlo

Naši hostitelia nám pobyt spestrili ešte ďalšími akciami, a to dvomi divadelnými predstaveniami v Národnom divadle a jedným v divadle Kolowrat, siedmimi prehliadkami mesta Prahy - Židovské mesto, Vyšehrad, Staromestská radnica, Kampa, večerná Praha, historické budovy od Obecného domu až po Národné divadlo, prehliadka ND a Karolína, štyrmi celodennými výletmi - Křivoklát, Trója, Kutná Hora, Pražský hrad a rozhovorom s redaktorkou "Revue 50 plus"

p. V. Cibulovou. Okrem uvedených študentských prednášok sme zažili aj atmosféru prednášok vo veľkých prednáškových aulách v historickej budove FF UK, kde prednášali lektori „par excellence“. Bol to pre nás nový pocit akademického života. Počas troch nasledujúcich piatkov sme si vyberali prednášky z množstva kurzov, ktoré podľa študijného programu práve prebiehali, a to najmä z oblasti dejín a histórie, výtvarného umenia, divadla, dopravy a demografie i z oblasti psychológie na všedný deň. Nezabudnuteľnou, osobne pre mňa, bola prednáška „Shakespearove Sonety“, prednášaná prof. PhDr. Martinom Hilským, CSc. Nezvyčajné boli aj pohľady z jednej prednáškovej auly priamo na Pražský hrad. Isto mi dáte za pravdu, že program bol nabitý pestrými, zaujímavými a inšpiratívnymi akciami. Mnohokrát nás už aj nohy boleli od toľkého chodenia. Nelutovali sme toho a boli sme radi, že sme tam boli a zažili Prahu na vlastné oči. Počas týchto prechádzok a výletov nás stále sprevádzali „Kvetinky“ - naše pražské partnerky z projektu GAIN. Ich fundovaný výklad k jednotlivým pamiatkam a s nimi súvisiace povesti, nás obohatil o nové informácie z dávnej minulosti i zo súčasnosti.

A v čom spočívala moja spravodajská povinnosť? Každý večer, deň po dni, hoci som padala od únavy, všetky dojmy a poznatky som zverejnila na web stránkach daného programu. Takýmto spôsobom som spravodajsky dávala nášmu najbližšiemu okoliu na známosť, ako prežívame dni v Prahe. Za tie tri týždne som nafotila veľké množstvo fotiek. Moje pražské kolegyně mi v tom veľa pomohli. V posledný večer pobytu v Prahe som všetky fotodokumenty dala dokopy a každý dostal na USB kľúči súborné vydanie fotografií za celé tri týždne.

Celý pobyt v Prahe prebiehal v priateľskej a srdečnej atmosfére, pocit nudy nám bol cudzí. Naše pražské „Kvetinky“ a celý organizačný tím sa k nám správal ako k najvzácnejším hosťom. Niekedy som mala pocit, že sú ochotné nám splniť každé naše pranie na počkanie, a takto sa „revanšovať“ za pobyt, ktorý ich skupina zažila u nás v Žiline.

Dnes som stále v online kontakte s pražskými „Kvetinkami“ – členkami českého tímu GAIN i členkami organizačného tímu. Prihováram sa im svojimi príspevkami v časopise „Blog Klub“ v časti „Čriepky spoza hraníc“. Výber námetu a fotografií k nemu je pre mňa celkom vhodnou terapiou, ako sa nenudiť na dôchodku. Aj online správičky od nejednej z nich boli balzamom na dušu počas celej doby pandémie.

Spomienky na dobrovoľnícku akciu v Prahe sú stále živé. Občas si pozriem Prahu nielen vďaka fotografiám, ale hlavne spracovaným prezentáciám - Cestičky po Kampe, po Pražskom hrade a Židovskom meste, ktoré som spracovala ako domácu úlohu po návrate domov. Spravodajské zápisky za každý deň pobytu mám schované v archíve a možno raz uzrú svetlo sveta ako „Spomienky na Prahu“.

Do Prahy sa chystám súkromne, len čo zafúka priaznivejší vetrík.

Anna Frličková, študentka U3V

Foto: internet

TISÍC CHUTÍ GRUZÍNSKA

Pod týmto názvom ponúka cestovná kancelária poznávací zájazd do nezvyčajnej krajiny. A naozaj to bolo tisíc chutí, zmes - histórie, prírody, jedla, ľudí, hudby, tanca, spevu...

Gruzínsko má veľa historických pamiatok, kláštorov, kostolov, jaskynných komplexov. Napríklad kláštor Gelati z 12. storočia zapísaný v zozname Unesco, Katedrálu najsvätejšej trojice v Tbilisi, ktorá je najväčšou katedrálou v Gruzínsku a mnoho ďalších. Mne sa páčilo, že veľa týchto chrámov je umiestnených v prenádhhernej prírodnej scenérii. Zážitkom bola aj návšteva Pevnosti Narikala nad mestom Tbilisi, odkiaľ sme mali úchvatný výhľad na podvečerné hlavné mesto. Práve tu nám pouliční muzikanti na harmonike zahrli dokonca slovenskú hymnu. V Tbilisi našu pozornosť upútal Most mieru, postavený z oceľovo-sklenej konštrukcie a osvetlený 10-tisícami LED svetidlami. V roku 2012 bol zaradený medzi Top 13 nezvyčajných mostov sveta.

Most mieru

V mestečku Gori sme navštívili Stalinove múzeum (Stalin sa v Gruzínsku narodil), jeho rodný dom a zároveň sme mali možnosť pozrieť si jeho súkromný vagón. Využíval ho od roku 1941 a dokonca ním cestoval aj na medzinárodné konferencie v Teheráne a Jalte. Vagón netradične tvorili okrem iného kúpeľne, spálne, konferenčná miestnosť. Pre mňa nezabudnuteľným zážitkom bolo cestovanie autobusom s miestnym šoférom. Gruzínci sú veľmi temperamentný národ, takže sledovať jeho verbálne vyjadrovanie počas šoférovania nás pobavilo.

Neustále používanie klaksónov počas jazdy je tu normálne. Nahrádzajú tým asi smerovky. Cestovanie po jednej z najkrajších horských ciest na svete - po Gruzínskej vojenskej ceste, sme si skutočne užili. Teda hlavne ja, ktorá má strach, aj keď ideme autom na Martinské hole. Úzka cesta, hlboké rokliny, žiadne zábradlia popri ceste a temperamentní gruzínski šoféri... A hustota dopravy zodpovedá významu cesty, nakoľko je to jediná pozemná spojnica Gruzínska s Ruskom. Cesta je lemovaná dlhými kolónami kamiónov, pretože ich počas dňa odstavujú na krajnicu a umožňujú im vyraziť na cestu až večer. Takže spať v hoteli v lyžiarskom stredisku Gudauri znamená mať zatvorené okná, ale aj tak ich zvuk počujete. Túto cestu postavila ruská armáda ešte v roku 1799. Cesta zohrala významnú úlohu pri ekonomických väzbách Ruska a Zakaukazských oblastí. Viedie k pohoriu Veľký Kaukaz, za ktorým sa rozprestiera Rusko. Stúpa až do výšky 2384 m n. m. Je otvorená po celý rok, ale v zime, pre množstvo snehu, používajú na niektorých úsekoch vybudované tunely. Aj popri tejto ceste je niekoľko chrámov súvisiacich s históriou, ale aj nádherné moderné lyžiarske stredisko Gudauri, ležiace vo výške 2 196 m n. m.

Gruzínsko nie je len história, nádherná príroda ale aj jedlo. Grilovaný šašlik, rôzne druhy šalátov, syrov. K typickým gruzínskym jedlám patrí Chačapuri - placka z kysnutého cesta plnená syrom, Chinkali - podobné ako naše pirohy, ktoré plnia mäsom alebo syrom. Chutilo to výborne. Asi všetci sme kúpili tradičnú gruzínsku cukrovinku – Čurčchelu. Sú to na šnúrke navlečené a v hustom hroznovom mušle vymáčané orechy. Samozrejme, dobré jedlo je vhodné zapíť lahodným gruzínskym vínom. Mali sme možnosť byť na ochutnávke v jednej miestnej vinárni v Tbilisi. Naozaj, ochutnávka stála za to. Ale vybrať si to pre nás najlepšie víno bol problém, veď sme chutnali 15 druhov vín. Ale tie dve, ktoré som domov doniesla, zožali úspech, tak som asi dobre vybrala.

Poznávať cudzie krajiny neznamena poznať len ich históriu, prírodu, ale aj miestnych ľudí. Gruzínci sú milí a veľmi temperamentní ľudia. Zažili sme famózný gruzínsky večer, kde sme si vychutnali ich hudbu, spev aj tanec. Takže to, čo cestovná kancelária sľubovala, naozaj bolo tisíc chutí...

Emília Šaradínová, študentka UŠJ

Foto: autorka

MOJA CESTA DO INDIE

V marci 2017 sa mi naskytla nečakaná možnosť cestovať do Indie. Príležitosť navštíviť druhú najľudnatejšiu krajinu na svete, mestá ako Bombaj, Goa pri Indickom oceáne, Chennai, Kalkatu, Ágru či Dillí so slávnou Červenou pevnosťou, zapôsobila na mňa ako magnet a už som si ju nenechala ujsť. A keď som zistila, že v programe je aj návšteva jedného z najslávnejších architektonických diel na svete – Tádž Mahalu, bolo definitívne rozhodnuté. Tohto zájazdu sa musím zúčastniť!

India

Prvé mesto, ktoré nás privítalo po skoro 6-hodinovom lete z Istanbulu, bolo mesto Bombaj. Je motorom indickej ekonomiky a sídlom významných medzinárodných spoločností. Nádherné monumentálne viktorianske budovy v centre mesta sú zapísané v zozname svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Sú to všetko stavby postavené Angličanmi.

V doprave sa prejavuje preľudnenie. Cestu prepchatými ulicami si dokážu rýchlo prekliessiť iba ostrieľaní vodiči taxíkov a autorikš. Bola som toho svedkom, keď sme sa presúvali z letiska do hotela. Takú „divokú“ jazdu som ešte nezažila. Tak preplnené ulice a cesty som ešte nikde a nikdy nevidela a asi ani už neuvidím. Preto sa verejná doprava obmedzuje len na železničnú dopravu a v severných oblastiach mesta na trajekty. Bombajská hlavná železničná stanica, pomenovaná po maráthskom bojovníkovi a vládcovi Čhatrapatím Šivádžím, je jedinou železničnou stanicou na svete, ktorá bola zaradená do zoznamu UNESCO. A je to skutočné bludisko, kde by sa dalo zablúdiť ľahšie ako kdekoľvek inde na svete! Elegantné centrum mesta ostro kontrastuje s chudobou predmestí preplnené budovami. Často v nich nie je k dispozícii voda ani elektrina a úzke uličky sú plné chudákov a bezdomovcov. Navštívili sme tiež mesto Goa, prímorské letovisko pri Indickom oceáne, známe svojimi krásnymi

plážami. Radi tu dovolenkujú najmä hviezdy Hollywoodu. Nás však Indický oceán privítal búrlivými vlnami, aj keď voda bola veľmi teplá. No a na pláži sa potulovali, ako ináč, posvätné zvieratá – kravy. Ak by ste sa ich pokúsili odohnať alebo sa správali voči nim nepriateľsky, mohlo by to pre vás dopadnúť veľmi zle!

V Chennai sme mali zaujímavý, aj keď pomerne nepríjemný zážitok. Boli sme sa pozrieť v hinduistickej svätyni na rituál obetovania kozy. Najskôr spevom a modlitbami prevedú svoje hriechy na kozu, ktorú potom, ako symbol zničenia týchto hriechov, usmrčia. Prenikavé mečanie nešťastného zvieraťa nám ešte dlho znelo v ušiach.

Navštívili sme aj Kalkatu, mesto, kde žila Matka Tereza a starala sa o chudobných. Na jej hrobe jej nasledovníčky každý deň vytvoria z kvetov jeden z výrokov svojej zakladateľky. V ten deň, keď sme tam boli my, nápis na sarkofágu znel: „Love begins at home.“ – „Láska začína doma.“ A je to tak. Už William Shakespeare zvečnil lásku medzi mužom a ženou vo svojej tragédii Rómeo a Júlia. Lásku medzi Mumtaz Mahal a Šah Džahánom tisíce robotníkov a umelcov z celej Indie zvečnilo do mramorového mauzólea – Tádž Mahalu v Ágre. Základ stavby tvorí obrovská štvorcová terasa. V strede terasy stojí mramorom obložený chrám s jednou veľkou a štyrmi malými kupolami. Na stavbu boli použité tie najdrahšie materiály: mramor, drahokamy, polodrahokamy, zlato. Najpozoruhodnejším znakom celej budovy je jej príťažlivá dekorácia. Biely mramor je kombinovaný s farebnými drahokamami a polodrahokamami tak, že táto kombinácia tvorí nádherné kvetinové i abstraktné ornamenty.

Aj Tádž Mahal – nádherné dielo vytvorené z lásky k žene, je potvrdením toho, že láska bola, je a bude večnou inšpiráciou pre umelcov. Ale nielen pre nich. „Nie je dôležité či staviate katedrálu, alebo v kuchyni umývate riad. Dôležité je, či to robíte s láskou“, povedala Matka Tereza. Láska dáva hodnotu každému dobrému skutku, ktorý urobíme. Dáva tú správnu príchut našmu životu. Bez nej by sme tu vlastne ani neboli.

Po návšteve tejto krajiny som na ňu získala celkom iný, krajší pohľad.

Soňa Paceková, študentka U3V

Ilustrácia: Ľudmila Gašparíková

PRÍBEH O SPLNENOM SNE

Rok 1989. Dôsledkom nežnej revolúcie bolo odstránenie komunistického režimu v Česko-Slovensku. Štrnganie kľúčmi na námestiach, eufória. Postupne je nastolená demokracia. Konečne.

Tešili sme sa ako malé deti. Budeme môcť cestovať. A nielen do Bulharska, na Balaton či Rumunska. Hoci ako mladá rodina s 2 deťmi sme nemali peňazí nazvyš, snažili sme sa ušetriť, kde sa dalo, aby sme mohli spoznávať svet. Cestovanie autom bez klímy bolo náročné, ale neodradilo nás to. Začali sme plánovať. Prvé bude Rakúsko, potom Taliansko. Susedné Rakúsko nás zaujalo majestátnymi Alpami, idylickými dedinkami so záplavou muškátov v oknách a čistotou miest. Navštívili sme Viedeň aj Salzburg, rodisko W. A. Mozarta. Prvým mestom, ktoré sme chceli pozrieť v Taliansku a ktoré nám neskôr vyrazilo dych, boli Benátky. Navodili v nás dojem krásnej rozprávky s preslávenými kanálmi, gondolami, Námestím svätého Marka, Dóžovým palácom i množstvom ľudí z celého sveta, ktorí boli tak isto uchvátení historickými pamiatkami a nádherou mesta. Jedinečné pocity v nás tak isto zanechala Florencia, pýcha Toskánska, ktorá je ako stvorená pre všetkých milovníkov umenia a histórie. Spomenula som samozrejme len zlomok nezabudnuteľných pocitov, ktoré sme prežili na začiatku našich putovaní. Väčšinu letných dovolení sme

Sagrada Família

kvôli deťom chceli stráviť pri mori. Počas pobytov sme absolvovali aj niekoľko fakultatívnych výletov, aby sme lepšie spoznali krajinu, historické pamiatky, kultúru a miestnu gastronómiu. Cestovateľské sny sa začali naplňovať. Fotografií v albumoch pribúdalo, hlavy a srdcia sa plnili novými dojmami a zážitkami. Spoznávanie, dovtedy pre nás zakázaných destinácií, bolo fascinujúce. Nasledovali ďalšie krajiny. Dovolenkové postrehy a skúsenosti sme si vymieňali s podobne naladenými priateľmi, cestovateľmi. Tí nám odporučili navštíviť Španielsko a Barcelonu

s úžasnou stavbou kostola Sagrada Família.

V Španielsku sme sa ubytovali u starších slovenských manželov, pôvodom z Modry, ktorí emigrovali z Česko-Slovenska v roku 1969. Postupne si na

pobreží Costa Blanca, neďaleko mesta Alicante vybudovali vilku, kde trávil väčšinu roka a príležitostne ju prenajímali, hlavne Slovákom. Prekvapilo nás, s akým zanietením a náznakom nostalgie rozprávajú o krásach bývalej vlasti. Reč sa zvrhla na cestovateľské zážitky. Spýtali sa nás, ako sa nám páči oltár Majstra Pavla v Levoči, alebo či sme zažili čarokrásnu atmosféru Bardejova? Ostala som ako prikovaná, zahanbená... Pochodili sme veľa miest i na Slovensku, ale v Bardejove som nikdy nebola. Námestie, z troch strán obklopené nádhernými meštianskymi domami a radnicou uprostred, som videla len na pohľadnici. Vtom sa vo mne niečo pohlo, zlomilo. Spoznávame svet, ale mnohé zákutia našej vlasti nepoznáme. Musíme s tým niečo urobiť.

Od toho roku sme zahraničie začali striedať s pobytmi na Slovensku. Kráčali sme malebnými zákutiami našej vlasti, oboznamovali sa s historickými pamiatkami nesmiernej hodnoty. Kochali sa úchvatnými prírodnými scenériami. Aj keď manžel tu už nie je s nami, ja v cestovaní pokračujem. Chrám svätého Jakuba s najvyšším neskorogotickým krídlovým oltárom na svete v Levoči som navštívila nie raz, obdivovala som Baziliku svätého Egídia v Bardejove, žasla nad čarom Banskej Štiavnice, vystúpila na množstvo hradov, splavovala Dunajec na plti, obdivovala drevené kostolíky zhotovené bez jediného klinca, zamilovala si rázovité obce Vlkolíne, Čičmany. Je toho tak veľa, čo sa dá objavovať. Slovensko je nádherné. Pripomenuli mi to v Španielsku a ja som im zato nesmierne vďačná.

Cestovanie je poznávanie, vzdelávanie, relax, láska k hodnotám, ochrana životného prostredia, obdiv fortieľa majstrov minulých generácií, nezabudnuteľné zážitky, noví priatelia. Je to poznávanie rôznych destinácií, neznámych kultúr, ale i samej seba. Učím sa sebadisciplíne, empatii, prekonávaniu prekážok. Cestovanie je sloboda, je to splnený sen...

Zuzana Marčíšová, študentka U3V

Foto: internet

MADEIRA

Mám tri veľké záľuby: cestovanie, turistiku a kvetiny. Pri plánovaní dovolenky som v katalógu cestovnej kancelárie zahliadla poznávací

zájazd na Madeiru. Spomenula som si, že aj môj brat, ktorý ako hudobník precestoval množstvo krajín, spomínal, ako na koncertnom turné navštívil malý ostrov v Atlantickom oceáne a veľmi sa mu páčil. Preto som neváhala a spolu s manželom sme sa v máji, pár rokov dozadu, ocitli v lietadle smerujúcom na tento ostrov.

Už samotný prílet bol zážitok. Letisko, ktoré mimochodom je pomenované po svojom slávnom rodákovi futbalistovi Cristianovi Ronaldovi, je považované za jedno z 10 najnebezpečnejších letísk na svete. Časť prístávacej dráhy leží na pilieroch priamo nad morom.

Ubytovaní sme boli priamo vo Funchale - hlavnom meste ostrova. Mesto sa pripravovalo na veľký kvetinový sviatok. Vždy druhú nedeľu po Veľkej noci sa tu koná festival kvetín. A tie Madeirčania milujú. Kvetý sú všade a počas celého roka. Nie nadarmo sa Madeira nazýva „ostrov večnej jari, plávajúca záhrada Atlantiku, raj na zemi“. Počas prechádzky po meste

Kvetinový koberec

sme videli, ako obyvatelia usilovne pracovali na skrášľovaní mesta. Zdobili výklady obchodov kvetinami, vytvárali na chodníkoch široké pásy kvetín. Na hlavnom námestí bol vysoký múr, do ktorého deti prinášali kvetiny. Všetko boli živé kvety, žiadne umelé. Podvečer začala slávnosť. Krásne vyobliekaní Madeirčania prechádzali ulicami Funchalu na vyzdobených alegorických vozoch, tancovali, spievali a rozdávali úsmevy turistom. V sprievode boli všetky rasy, mladí aj starí, deti, štíhli aj obézni, zdraví aj mentálne a telesne postihnutí ľudia. Bol to

krásny zážitok nielen z kvetín, ale aj z ľudskosti. Večer bolo mesto plné hudobných skupín a tanečníkov oblečených v ľudových krojoch. Mesto žilo. A nikde žiaden opitý človek, žiadne odpadky. Večerná prechádzka po rozsvietenom meste, ktoré leží na vysokom svahu, mi pripomínala Vianoce. Pri návrate na hotel sme si všimli, ako záhradníci odstraňujú kvetinové koberce. „Aká škoda, ešte boli pekné, mohli ich nechať. Ale prečo lupienky rastlín rozdeľujú podľa druhu?“ Na druhý deň sme našli odpoveď. Na naše veľké prekvapenie na základe šablón vytvorili z pozbieraných lupienkov nové vzory.

Kvety nás ohromovali v mestskom parku, v botanickej záhrade, v tropickej záhrade a tiež v orchideovej vo Funchale.

Ostrov je hornatý, tvorený lávou. Stvorený pre ľudí, ktorí majú radi turistiku, teda aj pre mňa a môjho manžela. Vystúpili sme na najvyšší vrch ostrova Pico Ruivo a na tretí najvyšší vrch Pico do Arieiro. Vo výške okolo 1800 m nad morom nás prekvapilo množstvo skalničiek.

Nenechali sme si ujsť výlet popri levádach, vodných kanáloch, ktoré z náhornej plošiny zásobili vodou políčka po celej Madeire.

Veľkým zážitkom je návšteva Cabo Girao. Ide o strmý morský útes, vyčnievajúci 580 metrov nad hladinu oceánu s vyhlídkou s presklenou podlahou, trčiacou do priestoru. Tento večne zelený ostrov ponúka veľa ďalších krásnych turistických trás a zážitkov.

Aké by to bolo navštíviť Madeiru a neochutnať tunajšie víno? Je podobné portskému. Do vína sa pridávalo brandy, aby víno dlhšie vydržalo námorníkom počas dlhej plavby do Ameriky. Neverím, že takto vylepšené víno im skutočne dlhšie vydržalo.

Trh s ovocím

Zastávkou, ktorá sa nesmie vynechať, je tržnica vo Funchale - hýriaca množstvom kvetov, ovocia, zeleniny a rýb.

O šikovnosti tunajších ľudí sa môžete presvedčiť v obci Camacha, ktorá je známa košíkárskou tradíciou. Z prútia tu vyrábajú predmety dennej spotreby, ale i ozdobné predmety a známe prútené koše na drevených lyžiach – akési sane,

na ktorých vozia z mesta Monte do Funchalu turistov. Kým muži plietli z prútia, ženy vyšivali. Madeirská výšivka je známa po celom svete.

Okúzľujúca Madeira lákala a stále láka množstvo turistov aj slávne osobnosti. Liečila sa tu aj rakúska cisárovná Sissi. V rybárskom mestečku Camara de Lobos žil a maľoval svoje obrazy Sir Winston Churchill. Vysoko nad hlavným mestom, v štvrti Monte v kostole Panny Márie, je pochovaný posledný rakúsky cisár Karol I. Habsburský.

Tento ostrov ma nesmierne nadchol. Moje tri veľké záľuby: cestovanie, turistika, kvetiny som si tu užila naplno. Neverila som, že je to skutočnosť. Celých osem dní pobytu na Madeire som si myslela, že snívam. Tak neváhajte a chodte tam snívať aj vy...

Po návrate domov som bežala do mojej milovanej záhradky. Ako ju zlepšiť, aby bola taká okúzľujúca ako parky vo Funchale? Viem, že v nej nebudú rásť agapanty, amarylisy, palmy, orchidei, proteači iné tropické kvety, ale ako sa mám o ňu starať, aby sa tam darilo hortenziám, pivonkám, orgovánu či iným kvetom, ktoré pestovali už naše babky? Aj na to som našla odpoveď. Začala som navštevovať U3V na Žilinskej univerzite v Žiline. Skúsená prednášajúca pani Ing. Jarmila Duchoňová nám s trpezlivosťou odpovedala na všetky naše otázky týkajúce sa pestovania rastlín.

Aké sú moje ďalšie plány? Tých je mnoho. Destinácií, ktoré sa oplatí navštíviť, je neobmedzené množstvo. O tých turistických na našom krásnom Slovensku ani nehovorím. Ale určite viem, že sa chcem prihlásiť na U3V v Žiline opäť. Teraz na štúdium fotografovania, aby moje fotografie z ciest, turistiky i fotky kvetín boli ešte dokonalejšie.

Zuzana Bartošáková, študentka U3V

Foto: autorka

KUFOR

Na začiatku to ani nebola priateľka. Tou sa stala až neskôr. Pri našom prvom stretnutí bola iba jednou z mnohých cestujúcich na trase Girona - Bratislava.

Kufor

S Jankou-Kamilou ma dala dokopy nepríjemná udalosť pri kontrole dokladov a batožiny na letisku. Pri ceste do Španielska boli všetky náležitosti v poriadku. O to nepochopiteľnejšie bolo, keď pri späťcovej ceste nastal problém s mojim kufrom. Odrazu nespĺňal štandardné rozmery. Bolo treba zaplatiť poplatok za nadrozmernú batožinu. Nekompromisné zamestnankyne mi zobrali pas a viac som ich nezaujímal. Čiastočne angličtinou, čiastočne nemčinou som im

ešte dokázala povedať, že tolko peňazí nemám a kufor bol pri ceste k nim v poriadku. Na ďalšie riešenie problému už nestačila ani moja slovná zásoba, ani psychický stav. Rozumela som im však takmer každé slovo. Kým nezaplatím, nevydajú mi pas. Neodletím. Bez náhrady na ďalšiu letenku.

A vtedy sa ma ujal anjel strážny. V tej chvíli bol pre mňa jedinou záchranou, oporou, nádejou.

Pani, ktorá stála za mnou v rade na vybavenie, bola svedkom incidentu aj neoblomného postoja. Okamžite sa ma ujala. Plynulou španielčinou sa snažila dať vec do poriadku. Argumentovala, prosila, naliehala. Keď videla, že je to márne, bez váhania mi ponúkla peniaze na úhradu prepravného. Nebolo to málo a bola som pre ňu celkom cudzia. Keďže som nemala veľmi na výber, s vďakou som pomoc prijala. Vec bola vybavená. Až keď som sedela v lietadle na ceste domov už v pokoji, uvedomovala som si, čo pre mňa dotyčná pani urobila.

Po prilete na Slovensko som svoj dlh okamžite vyrovnala. Pani Janku-Kamilu čakal na letisku manžel. Mimochodom, rovnako pozitívny a chápatelný človek. Spolu sme sa zviezli do mesta. Pri káve sme mali čas posediť a v pokoji čo-to o sebe porozprávať.

Rozprávka so šťastným koncom však neskončila. So svojou záchrankyňou som v kontakte. Nikdy nechcem zabudnúť na to, čo pre mňa urobila.

Soňa Miháliková, študentka U3V

Ilustrácia: Ľudmila Gašparíková

CESTOVANIE JE ZÁŽITOK

Bolo to v roku 1978, keď možnosť vycestovať na letnú dovolenku do krajín mimo socialistických štátov bolo niečo ako malý zázrak. Mali sme kamarátku, ktorá sa pred rokom vydala do Talianska a nám bolo za ňou smutno. A tak skrsol v hlavách štyroch študentov nápad. Čo keby sme sa cez letné prázdniny pokúsili navštíviť našu kamarátku?

Od začiatku zimného semestra sme začali šetriť peniaze, hľadali informácie ako získať devízový príslub, zľavy na vlak, stan, spacie vaky

a podobne. Keď sa nám podarilo z banky získať devízový prísľub, bez ktorého vycestovanie by nebolo možné, začali sme snovať plány, na ktorých zaujímavých miestach by sme sa chceli zastaviť po návšteve našej Katky. V tých časoch boli veľmi populárne francúzske filmy s nezabudnuteľným Luis de Funésom. Katka bývala na severe Talianska, tak sme zatúžili zájsť aj do Francúzska, a ak sa podarí, aj vidieť na vlastné oči mestečko, kde sa nachádzala „gendarmeria“, pôsobisko žandára zo Saint Tropéz.

Cestovali sme vlakom. Najbližšia železničná stanica ku nášmu vysnenému cieľu bolo mestečko Saint Rafael. Mestečkom sme kráčali pešo. Ceny boli na naše pomery veľmi vysoké, nemali sme dostatok financií na prepravu na koniec polostrova do nášho vytúženého cieľa. Nálada posmutnela. Prišli sme ku krásnej piesočnatej pláži plnej rekreantov a krásneho mora. Brat preskúmal okolie, hľadal bezpečný úkryt na nadchádzajúcu noc. Z pláže vystupovali do mora dlhé kamenné móla a na konci jedného bolo dosť miesta na rozloženie spacích vakov, keď slnko zapadne a pobrežie sa vyľudní. Mysleli sme si, že od brehu nás nebude vidieť. Pre istotu ma brat upozornil, aby som si pre každý prípad pripravila vo francúzštine výhovorku, ak by to bolo potrebné.

Nastal večer a my sme sa osprchovali na pláži, nenápadne sa presúvali na vybrané miesto. Bol krásny večer, teplúčko, more šumelo, únava z putovania bola veľká, a tak sme všetci rýchlo zaspali. Ráno na svitaní ma budí brat so slovami: „Priprav sa, budeš konverzovať.“ Posadila som sa a zbadala, ako sa k nám približujú dvaja žandári. Mali presne také isté pokrývky hlavy, aké mal náš filmový žandár zo Saint Tropéz. Pripravili sme si pasy a ja výhovorku o tom, že sme večer pricestovali a nenašli sme ubytovanie. Naše pasy sa farebne odlišovali od pasov západných krajín. „Ako ste sa sem dostali?“ znela otázka žandára. Nestihla som odpovedať, keď druhý žandár zozadu volá: „Odkiaľ sú?“ V očiach žandárov bol údiv, zvedavosť, žiadna šikana. Začala som s výhovorkou, ale žandár ma prerušil, „to ma nezaujíma“ a pokračoval: „Ako dlho vám trvalo vybavovanie cesty sem, potrebovali ste veľa potvrdení?“ To šokovalo mňa a odpovedala som, že sme od septembra minulého roku začali s prípravou a vybavovaním cesty sem. Žandári reagovali s veľkým údivom až obdivom, že nás to stálo takú námahu a vytrvalosť. Nič nám nevyčítali,

požiadali nás, aby sme do siedmej hodiny zbalili svoje spacie vaky, plecniaky, aby sme nerušili rekreantov a presunuli sa na pláž. Príjemne šokovaní užili sme si ešte krásny slnečný deň na pláži a vstrebávali ranný neuveriteľný zážitok. Do nášho vysneného cieľa sme nepokračovali, veď nebolo za čo a skutočných žandárov sme nielen videli, ale aj príjemne si s nimi porozprávali.

Eva Bašistová, študentka U3V

PRÍBEH JEDNEJ KYSUCKEJ OSADY

Cestovanie si zvyčajne spájame s poznávaním nových krajín, miest. Lietame za exotikou, niečím iným, čo na Slovensku nemáme, ako napríklad more, ale aj za takým, čo možno doma máme a nevieme o tom. Niekedy nastanú situácie, ktoré nám cestovanie za hranice neumožnia. A vtedy príde tá chvíľa, že začneme bližšie vnímať a spoznávať naše okolie, spomínať, aké to tu bolo pred rokmi, ako sa krajina zmenila a možno sa zamyslíme, prečo tam, kde bol les, sú vyrúbané holé

Drevenička

kopce, kde boli lúky, sú náletmi zarastené húštiny a namiesto malebnej dreveničky - katalógový dom s rovnou strechou.

K uvedomeniu si zmien a hodnôt krajiny i ľudí, ktorí v nej žijú, ma priviedli vlastné skúsenosti za viac ako 30 rokov, ktoré som prežila na našej chalupe na Kysuciach. Kúpili sme ju od pôvodných majiteľov v roku 1984 v Novej

Bystrici, časť Vychylovka. Je to miestna časť obce Nová Bystrica, v okrese Čadca. Leží v Kysuckej vrchovine, na území CHKO Kysuce, v údolí potoka Vychylovka a v jej bočných dolinách.

Dodnes sa tam nachádza množstvo malebných kopaničiarskych osád, z ktorých viaceré majú svoj pôvod z obdobia valašskej kolonizácie. Obyvateľstvo sa živilo prevažne prácou v lese a spracovaním dreva. V roku 1915 sa začala výstavba Kysuckej lesnej železnice, ktorá bola neskôr

prepojená s Oravskou lesnou železnicou cez sedlo Demänová. V súčasnosti je národnou kultúrnou pamiatkou, ktorú navštevuje množstvo turistov spolu s Múzeom kysuckej dediny, vybudovaným v roku 1974 v doline Chmúra. Tam boli prenesené aj niektoré pôvodné drevené objekty z oblasti zaplavenej vodárenskej nádrže Nová Bystrica, konkrétne z obcí Harvelka a Riečnica.

Naša chalupa je postavená v malej osade na severnej strane doliny, miestny ju nazývajú U Klučkov. V 80. rokoch ju tvorili 4 usadlosti. Pôvodné obytné domy aj hospodárske stavby boli zrubové konštrukcie s kamenou podmurovkou a sedlovou strechou pokrytou šindľom. Pred nepriaznivým počasím chránil stavbu podstienok. Pri každom dome boli hospodárske objekty: maštale, stodoly, chlievy, tiež zrubové konštrukcie, ale z neokresaného dreva. Strechy boli šindľové, gazdovia si ich vyrábali sami v zime obojručným nožom na strúhacom stolíku. Postupne, ako nášmu gazdovi pribúdali deti, a aj oni chceli kúpeľňu, ako majú murované domy dole v dedine, tak sa upravila aj pôvodná dispozícia chalupy. Z pitvora bola kúpeľňa, k zadnej izbe sa pristavila ďalšia, aby mali mladí kde bývať a šindľová strecha sa prekryla plechom.

Okolo osady boli terasové políčka, na ktorých pestovali zemiaky a ovos. Nad poľami pasienky, kde sa pásli kravy, ovce. Nad pasienkami pod hranicou lesa stáli cholvarky, ktoré slúžili na uskladnenie sena pre dobytok. Vychyľovské lesy boli známe ako raj hubárov, podľa pamätníkov ich bolo až „do voza“.

Rodiny našich susedov mali veľa detí. Náš domáci iba štyri, ale sused vedľa osem a sused oproti dvanásť. Každý gazda choval kravy, prasce, ovce a aspoň jedného koňa na prácu na poli aj v lese. Keď deti ukončili školu, odchádzali za prácou do susedného Česka, hlavne do Ostravy a Třinca. Niektorí sa usadili na „dolniakoch“.

Spoločenské a hospodárske zmeny postupne zasiahli aj Kysuce. Starí gazdovia pomreli, polia už nemal kto obrábať. Polia v našom susedstve postupne zarastajú trávou a náletmi. Aj domy časom pustnú, a keď sa nájde kupec, dediči sa nevedia dohodnúť, a tak nech radšej spadnú. Zmenil sa aj les. Výruby vo veľkom - drevo bolo treba zväžľať. Kolesá

veľkých lesných traktorov vyhlbili hlboké koľaje v lesných cestách a miesta, kde rástli dubáky sa stratili. Dedinu Harvelku a Riečnicu zatopili, vznikla vodná nádrž, ktorá zásobuje pitnou vodou aj Žilinu. Ale bolo potrebné vybudovať aj novú cestu na Oravu, a tak namiesto ticha počuť motory automobilov.

Rozrástla sa a zmenila aj dedina. Drevenice nahradili nové murované domy na rôznej architektonickej úrovni, často bez akceptácie prírodného prostredia. Veľa sa za tie desiatky rokov zmenilo v krajine aj v ľuďoch. Dokedy môžeme hovoriť o zachovávaní hodnôt krajiny, čo tvorí ten medzník? Alebo je to proces, ktorý ovplyvňuje celkový vývoj civilizácie so všetkými svojimi pozitívami. Ale ako sa ukazuje, predovšetkým negatívami. Uvedomujem si, že nemôžem odsudzovať ľudí v osade, že nepracujú na políčkach svojich rodičov. Aj oni chcú žiť v moderne zariadenom dome so všetkými technickými vymoženosťami. Prečo si však ľudia kupujú staré chalupy, chodia do prírody...? Aby obrábali polia, chovali dobytok, žili ako pôvodní obyvatelia? Istotne nie. Možno je to o hľadaní novej harmónie medzi človekom a krajinou, stáva sa to novou životnou filozofiou, potrebou zachovať si to krásne, čo ešte stále nachádzame v našej krajine. Nemusíme sa vracieť do zakonzervovanej minulosti, ale vážme si ju, poznávajme a chráňme.

Jaroslava Hubková, študentka U3V

Foto: autorka

KÚSOK RAJA

Moje prvé cestovateľské zážitky - spomienky na ne siahajú ďaleko do detstva.

Môj otec, banský inžinier, zabezpečoval po Slovensku kontrolu výdatnosti prameňov termálnych vôd. A tak sme mnohé piatky po vyučovaní, keď pracovníci vrtných súprav odchádzali do svojich domovov, sadali do našej starej fiatky. Odchádzali sme do rôznych kútov po celom Slovensku. Vďaka tomu som sa dostala na miesta, ktoré boli zväčša ešte nedotknuté výstavbou či iným zásahom ľudskej ruky. Nocovali sme v maringotkách alebo v stane na lúke.

Kým sa otec venoval odbornej práci okolo vrtu, s maminkou a sestrami sme mali čas na iné činnosti. Čo mi utkvelo v pamäti a nevybledlo ani po mnohých rokoch, sú nekonečné farebné lúky. Boli plné vôní a kvetov rôzneho druhu. Vyhľadávala som miesta s najvyššou kvetenou. Ľahla som si do jej stredu a dlho hľadela na nebo. Dodnes si pamätám spievajúce potôčky s obrovským záružlím, kopce a kopčeky, údolia a stráne, voňajúce seno, obrovské mraveniská...

Kúsok raja

Učila som sa spoznávať bylinky, zbierala som ich, sušila. Zbierala som kvety, z ktorých bol herbár. Z čoho som mala úžasnú radosť, boli naše prechádzky lesom. Cielene sme hľadali studničky, pramienky so „živou“ vodou. Tie sme čistili, aby sme si z nich potom mohli brať vodu a boli na úžitok aj iným. Okolie každej som vyzdobila kamienkami, kvietkami, drievkami. Večer sme opekali slaninku, špekáčky alebo len suchý chlebič.

Aj keď pršalo, kúpali sme sa pod holým nebom v provizórnych bazénoch s teplou termálnou vodou. Bolo to pre mňa nepoznané, úžasné. Nepotrebovala som more, slávne pamiatky, zaujímavé miesta. Stačil mi kúsok „raja“ ani neviem presne kde...

Ďakujem za to „cestovnej kancelárii“ - mojim rodičom. Tí už síce nie sú, ale spomienky na nich, na spoločné cestovanie a spoznávanie, to ma sprevádza po celý život.

Soňa Miháliková, študentka U3V

Ilustrácia: Ľudmila Gašparíková

SKALNATÁ CHATA – CHATA PRÍBEHOV

V jeden krásny májový víkend som navštívila Skalnaté pleso v Tatrách. Pod skalnatým previsom – nazývaným Ohnisko, som objavila to, čo som v Tatrách medzi mohutnými stavbami hotelov nenašla. Tradičnú tatranskú chatu, z ktorej vyžarovala história tatranskej prírody a pohoda. Oslovila

ma táto atmosféra, a preto som sa rozhodla osloviť pána chatára a dozvedieť sa viac.

Mgr. Pavol Kulanga – syn legendárneho tatranského nosiča Laca Kulangu, je v súčasnosti chatárom Skalnatej chaty v centre Skalnatej

Chatár Mgr. Pavol Kulanga

doliny. Chata má dlhú históriu, do ktorej sa zapísalo veľa chatárov. Rodičia Pavla Kulangu sa v roku 1993 rozhodli zrekonštruovať opustenú a zničenú Skalnatú chatu. A tak sa začala história rodiny Kulangovcov na Skalnatej chate. Keď v roku 2020 zomrel jeho otec Laco Kulanga, prevzal štafetu syn Pavol Kulanga.

Práca horského nosiča je skutočne náročná. Váš otec sa stal dokonca rekordérom, keď vyniesol na Skalnatú chatu náklad o hmotnosti 211 kg. Viem, že idete v stopách svojho otca, hoci krátky čas ste sa venoval i práci v kancelárii, ale vrátil ste sa. Aké pocity prežíva nosič pri prekonávaní výškových rozdielov s nákladom na chrbte?

Môj otec vyniesol rekordné vynášky už predtým na Zamkovského 207,5, Zbojnícku 141, Téryho 151 a na Skalnatú chatu 211 kg. My to tu na Skalnatej chate máme omnoho jednoduchšie, ako napríklad na Téryho alebo Zbojníckej chate. Nosíme len od lanovky k chate. No najmä počas letných mesiacov to tiež dá zabrať. Nosenie je vždy o sebadisciplíne, láske k horám a k tomuto povolaniu. Sám najradšej nosím v noci, keď človek najlepšie precíti spojenie s prírodou. Najmä v živelnom počasí je každý krok bojom, v tom je krása tej driny, keď si uvedomujeme prepojenie s horou i mnohé životné hodnoty.

Všetkých nám nečakane do života zasiahla pandémia covidu. V jednom článku ste spomínali, že aj ďalšie technické úpravy chaty boli narušené týmto obdobím. Ako zasiahlo celé toto obdobie do života Skalnatej chaty a jeho chatára? Zmenila sa skladba návštevníkov chaty?

Otec zomrel v septembri 2020. Bolo to obdobie nastupujúcej ďalšej vlny Covidu. I napriek ťažkým okamihom, ktoré sme prežívali, rozhodol som sa stanoviť si veľké výzvy. Najväčšou bola druhá veľká rekonštrukcia chaty.

Samozrejme, nevedeli sme, čo presne nás ešte čaká. Pustili sme sa do úplného vypratávania chaty od nahromadeného stavebného odpadu, nasledovala príprava prostredia pre majstrov. Celkovo to bolo niekoľko ton stavebného odpadu, ktorý sme z chaty vyniesli. V časoch najtvrdších protipandemických opatrení sme vrcholili s prvou časťou rekonštrukcií. Výsledkom sú vymenené takmer všetky okná a dvere, ktoré v extrémnych podmienkach dostávajú mimoriadne zabrať. Inštalovali sme kompletne nové ústredné kúrenie, z otcovej izby je od stropu po zem nová izba s 8 lôžkami, v druhej izbe sú nové štyri postele, úplnou rekonštrukciou prešla i kanalizácia a čistička... Je toho ešte dosť, čo sme stihli, no pozeráme sa do budúcnosti. Teraz sa sústreďíme na okolie chaty, kde chceme zrekonštruovať terasu, tak aby bola zážitkom aj jej návšteva.

Pandémia zasiahla chod chaty zásadne, tak ako všetkých v cestovnom ruchu. K pôvodnej návštevnosti sme sa nevrátili ani počas letnej sezóny. No sme vďační za každého hosťa, ktorý otvorí naše dvere a zdieľa s nami príbeh tohto fascinujúceho miesta.

Na chatu prichádzajú ľudia s rôznymi príbehmi. Keďže v chate cítiť ľudský prístup vás i vášho personálu, návštevníci nielen posedia, ale aj nadviažu s vami rozhovor, zdôveria sa vám so svojím životným príbehom. Ako spomínate na tieto stretnutia?

Na Zamkovského a Skalnatej chate žijem od 1 roka. Teda 39 rokov. Väčšiu časť trávim tu na Skalnatej. Obsluhovať som začínal už počas gymnaziálnych štúdií. Bolo pre mňa vždy fascinujúce stretávať ľudí z celého sveta, no dôležité je, že i zo všetkých sociálnych skupín. Najmä počas obdobia mimo sezóny sú ľudia omnoho otvorenejší. Vtedy je čas na to, aby sme mohli debatovať o živote, horách, o ich osudoch... To sú pre mňa veľakrát najvzácnejšie okamihy, vzácnosť toho, že sa môžeme do hĺbky porozprávať s človekom, s ktorým sme sa predtým nikdy nestretli. Ovplyvniť, možno aj pomôcť mu s jeho trápením...

Vaša chata má svoj vlastný príbeh. Mala som možnosť sa s ním zoznámiť na internete aj vďaka vám. Váš otec, ak sedel s priateľmi, rád rozprával pútavé príbehy z hôr. Aký príbeh by ste ponúkli vy naším seniorom - čitateľom časopisu Schody?

Prírodzene, je ich mnoho. Za všetky: Otec mal v chate svoje miesto, pri okne v rohu jedálne. Odkedy zomrel, bolo tam spomienkové miesto so sviečkou. Až počas pohrebu som sa dozvedel, že toto okno je otvorené, i napriek tomu, že sme boli všetci na pohrebe a večer predtým, personál všetko zaistil. Po noci, keď sme sa s otcom rozlúčili, našli sme po vyše desiatich rokoch čerstvé škrabance od medveďa, zhodou okolností pod oknom, kde bolo umiestnené jeho parte...

Už Hviezdoslav považoval prírodu za zdroj regenerácie síl človeka. Čítala som článok, kde vy sám ste povedali, že „... človek s hlbokým vzťahom k prírode nemôže byť zlý človek“. Čo konkrétne vám do života priniesla láska k prírode?

Všetko. Vieru, že absolútne všetko so všetkým súvisí a má zmysel, resp. efekt motýľích krídel. Stačí sa zapozerať do mraveniska a na krátky čas pozorovať nespočetné množstvo procesov, ktoré so sebou navzájom súvisia. Každý pohyb má význam, vyvolá reakciu, nemusíme vždy hneď pochopiť, aký má zmysel. Stačí to vnímať..., uvedomenie prichádza často neskôr.

Nosič

Ďakujem za rozhovor a vo vašom mene pozývam všetkých čitateľov do Tatier na Skalnatú chatu, učupenú pod balvanom Ohnisko, s príjemným sedením na terase a nádherným výhľadom do tatranských dolín s atmosférou pokoja. Verte, každý z vás tu nájde pre svoju duševnú i telesnú pohodu to svoje.

Viera Ďurdíková, študentka U3V

Foto: autorka

Ilustrácia: Ľudmila Gašparíková

„Múdry cestovateľ nikdy neopovrhne svojou vlastnou krajinou.“

Carlo Goldoni

POVEŠŤ O VEĽKOM BOKU

Prichádzam k lesu. Počujem jeho šum a cítim bohatú svojskú zmes vôní porastov. Medzierkou medzi borievkami som vkĺzol do priestoru záhad, tajností od pradávnych vekov v ňom postupne uložených. Z vyhliadky pozerám na Veľký bok.

Prítomnosť v prostredí vplýva na moje city a zmysly. Ľudia od prvého vstupu na toto územie vždy emocionálne hovorili o neobyčajných udalostiach s bohatým zážitkom. Dôkaz o záujme o krásu a deje nechali v stopách chodníkov, pri ktorých ladili tep s krásou zeme a oblohy. Ale obrazy a slovné podania minulých období sú rôzne. Podľa pamäti, skúsenosti pozorovateľa, nadobúda nové rozmery fantázia a emócie. V pradávnej dobe na reálne motívy často mali vplyv mýty. Nič nebolo náhodné.

Dcéra s dvoma synmi sa lúči so starými rodičmi. Majú prejsť dlhú vzdialenosť. Rada by so synmi večer bola doma.

Chodníky viedli dolinami, stráňami kopcov. Miestami museli vynaložiť veľké úsilie, aby ich zvládli. Keď vstúpili na dlhý chodník Veľkého boku a pridali dlhú cestu dolinou, usúdili, že aj napriek úsiliu dnes domov neprídu. Musia v lese prespať. Začalo sa stmievať. Miesto na prenocovanie zvolili pod starým dubom čiastočne krytým mladým porastom kríkov. Zaspali rýchlo. Synovia a matka snili svoje pokojné sny.

Za svitania sa opatrne a tíško blížil k starému dubu akýsi lovec. Chcel medvedie kožuchy. Veril, o chvíľu bude mať tri. Dlhو sledoval medvede, kde sa ukladajú na noc. Ich časté miesto bolo pod starým dubom. Našiel si výhodnú streleckú pozíciu. Priložil zbraň k lícu. Zacielil na pohybujúci predmet, v tom počul zúfale zvolanie: „Neubližuj!“ Lovca sa zmocnil nepokoj. „Počkám na lepšie svetlo“. Odišiel na kraj rúbaniska. Obdivoval ranný spev vtákov a farebné zmeny blížiaceho rána nad okolím. Ráno, keď lúče slnka sa kolísali na konároch stromov, matka a jej synovia sedeli v tráve. Lovec sa vrátil pod dub. Všetci štyria sa potešili náhodnému stretnutiu. Spolu sa rozprávali. Chlapci naliehali na lovca, aby im porozprával príbeh z lovu. „Pri love som nikdy neuvažoval nad možnými súvislosťami. Sebecky som išiel za svojím cieľom. Dnes som sa uprel na

medvedie kožušiny. Ja som tu už dnes bol. Stál som tam pod tým hrubým smrekom. Pravdou je, videl som pohyb nejakého tvora za kríkom, chcel som vystreliť. Počul som zúfalo zvať: „Neubližuj!“

„Ja a synovia sme spali. Nič sme nepočuli“, prerušila matka v reči lovca. „Mama, ja som raz vstal. Urobil som pár krokov, aby som zistil, či ste dobre prikrytí. Nič som nepočul. Lahol som si a spal“, povedal starší syn. „Teraz viem, keď sa tu priateľsky všetci štyria rozprávame, od koho je výzva „Neubližuj!“ Viem, nebol to nikto iný ako vládca mohutného horského masívu Veľký bok. Viem prečo bol zúfalý. Je šťastím, že som ho počul. Pochopil som, krásy zmyslu života sú oveľa viac ako kožušiny. Naše stretnutie je jeho úmysel. Navždy si zapamätám: „Neubližuj.“ Lovec vybral z pušky náboje. Po jednom ich daroval chlapcom so slovami: „Z mojej pušky už nevystrelím.“

Rozlúčili sa s miestom pod starým dubom. Zapamätali si príbeh lovca o krehkej hranici medzi životom a smrťou. Neubližuj je slovo života. Každý sa sám rozhodne, na ktorej strane bude stáť. Zastavili sa. S úsmevom pozerali, ako sa medvede zabávajú na vyvrátenej dlhej jedle. V spomienkach najradšej hovorili o radostných chvíľach, o prejave ľudskosti Veľkého boku.

Štefan Zvarík, študent U3V

DOPLŇOVAČKA

Myšlienka Olivera Wendella Holmsa: Myseľ, ktorá je otvorená novým zážitkom sa nikdy nemôže vrátiť k starým...

LEGENDA:

1. V španielsku na býčích zápasoch ho určite stretneme
2. Dopravný prostriedok na prekonávanie veľmi dlhých vzdialeností
3. Pri potulkách prírodou sa potešíme stretnutím s veveříčkou, ježkom, srnou, či zajkom. Napíšte ich spoločný názov sprava doľava
4. Po návrate z cestovania sa ním určite podelíme s priateľmi
5. Keď pôjdeme Papradňanskou dolinou v okrese Považská Bystrica, budeme prechádzať aj touto dedinou
6. Pri pozorovaní nočnej oblohy môžeme vidieť súhvezdie Malý lev. Napíšte ho po latinsky.
7. Ak túžite po exotike, navštívte hlavné mesto Somálska.
8. To, čo majú Nové Mesto a Dubnica v názve spoločné

Pomôcka: Leo Minar

Tajnička je v poslednom stĺpci

Pripravila: Eva Baligová, študentka U3V

POKYNY PRE PRISPIEVATEĽOV

1. Text príspevku treba poslať v elektronickej podobe, spracovaný v programe Word na e-mail: janka.snahnicanova@uniza.sk
2. **Termíny uzávierok sú každoročne 31. január a 31. máj**
3. Ak prispievateľ zašle svoj príspevok napísaný rukou, redakčná rada zabezpečí jeho prepis do elektronickej podoby
4. Redakčná rada zabezpečí zápis príspevku aj v prípade, že autor nemá možnosť napísať svoj príspevok na PC, ale rozhodne sa ho prerozprávať pri osobnom stretnutí alebo prostredníctvom zvukového záznamu
5. Prispievateľ nemusí byť študent U3V UNIZA
6. Pri písaní je vhodné použiť „kontrolu pravopisu“
7. Medzi slovami, za interpunkciou, skratkami i dátumami sa robí jedna medzera
8. Rozsah príspevku by nemal presiahnuť 2 strany formátu A4 (jedna strana formátu A4 obsahuje 1800 znakov)
9. Sprievodné obrázky a fotografie treba zaslať zvlášť v samostatnom súbore, nie ako súčasť textu (uviesť zdroj)
10. Za obsah a pôvodnosť príspevku zodpovedá autor
11. Redakcia sa nemusí vždy stotožniť s názorom autora
12. Príspevky náboženského, reklamného a politického zamerania neuverejňujeme
13. **Téma budúceho vydania časopisu Schody č. 25 bude: Škola učí, rodina vychováva, život prináša**

„Človek sa učí celý život. Niektorí rád spomína na chvíle v škole, spolužiakov, učiteľov, ktorí pripravujú človeka nielen na jeho budúcu profesiu ale aj na skutočný každodenný život. Niektorí má zas pevné putá k vlastnej rodine, ktorá usmerňuje jeho správanie počas celého života. Rodičia, deti, príbuzní sú mu oporou, ale aj príkladom, ako byť tým správnym partnerom, ako vychovávať vlastné deti, ako obštať v situáciách, ktoré nečakane prináša život...“

Redakčná rada časopisu:

dobrovoľníci z radov študentov U3V UNIZA:

Mgr. Viera Ďurďíková - šéfredaktorka a jazyková korekcia

Ľudmila Petráková - grafická úprava

PhDr. Jaroslava Hubková - oblasť kultúry a literatúry

Ing. Eva Bašistová - členka

zamestnanci Žilinskej univerzity v Žiline:

PhDr. Slavka Piňoňáková, PhD. - zakladateľka časopisu

PaedDr. Silvia Antolová, PhD. - zakladateľka časopisu

Mgr. Albert Kulla, PhD. - odborný garant

Ing. Jana Sňahníčanová - koordinátorka

Prvá strana obálky - Maják, autorka ilustrácie: PhDr. Ľudmila Gašparíková

Zadná strana obálky - Turisti, autorka ilustrácie: PhDr. Ľudmila Gašparíková

Vydavateľ: Žilinská univerzita v Žiline, Ústav celoživotného vzdelávania, Univerzitná č. 8215/1, 010 26 Žilina

IČO vydavateľa: 00 397 563

Periodicita vydávania: 2 x ročne

Poradové číslo v kalendárnom roku: 2/2022

Adresa redakcie: Ulica 1. mája 32, 010 26 Žilina

Telefón: 041/513 5043, 5057

E-mail: u3a@uniza.sk

Tlač: EDIS – vydavateľské centrum Žilinskej univerzity, Hospodársky blok, Univerzitná č. 8215/1, 010 26 Žilina

ISSN 1338-2942, EV 4187/10

ISSN 1338-2942
EV 4187/10